

De Ziekte van Aujeszky

Verschuinselen

De klinische verschuinselen van de Ziekte van Aujeszky zijn afhankelijk van de kwaadaardigheid van het virus, de hoeveelheid opgenomen virus en de leeftijd van het varken. De verschuinselen variëren van niet waarneembaar tot ernstig. De belangrijkste verschuinselen zijn:

- Fok-/vermeerderingsbedrijven:
 - Bij zeugen: niet vreten, koorts, hoesten, verwerpen, terugkomers, geboorte van gemummificeerde en doodgeboren biggen.
 - In de kraamstal: veel zieke biggen (hersenverschuinselen) en sterfte
 - Bij gespeende biggen: minder zenuwverschuinselen en sterfte, toename van hoesten, koorts.
- Vleesvarkens:
 - Niet vreten, koorts, veel hoesten, slechtere groei en voederconversie; extra sterfte; hoger medicijngebruik, weinig zenuwverschuinselen.
- Andere diersoorten en de mens:

O.a. runderen, schapen, geiten, honden, katten, nertsen, muizen en ratten kunnen na infectie ziekteverschuuinselen vertonen. Het meest opvallende verschuuinsel bij deze diersoorten is hevige jeuk, waarna bijna altijd sterfte volgt. Paarden en pluimvee zijn nauwelijks gevoelig. Er zijn een paar onvolledig bewezen ziektegevallen bij de mens beschreven.

Oorzaak

De Ziekte van Aujeszky wordt veroorzaakt door een virus. Er zijn diverse virustypen bekend die sterk kunnen verschillen in kwaadaardigheid en biologische eigenschappen. Waarschijnlijk bestaat er een omgekeerde relatie tussen de kwaadaardigheid van de stam en de hoeveelheid virusdeeltjes die nodig is om een besmetting tot stand te brengen. Hoe kwaadaardiger de virusstam, hoe minder virusdeeltjes er nodig zijn om een besmetting te veroorzaken. Het virus bevat meerdere glycoproteïnen (bouwstenen). Een bekend glycoproteïne is het gE. Dit glycoproteïne werd gebruikt om onderscheid te maken tussen het vaccivirus en het veldvirus. Het virus kan buiten het varken niet lang overleven. Het virus wordt geïnactiveerd door de meeste ontsmettingsmiddelen, direct zonlicht en door droogte. Het virus kan lang overleven in het varken en in varkensproducten.

Besmettingsroute

Besmettingen binnen bedrijven

Besmettingen binnen het bedrijf vinden in hoofdzaak plaats door verplaatsing van besmette varkens en door versleef van het virus aan handen, kleding, materialen en dergelijke. Ook verspreiding via de lucht is mogelijk.

Besmettingen tussen bedrijven

De meeste kans op besmetting vindt plaats door de aankoop van besmette varkens. Daarnaast kan het virus meerdere kilometers via de lucht worden verspreid en wordt het virus verspreid via transportmiddelen, mensen, voorwerpen en dergelijke.

Besmette dieren scheiden het virus uit via de ademhaling, neusslijm en speeksel, melk, geslachtsapparaat en sperma. Het virus wordt opgenomen via het ademhalingsapparaat, soms via de darmen of baarmoeder. Het virus kan lang overleven in ongekookt slachtafval. Meestal stopt de virusuitscheiding 2 tot 3 weken na de infectie. Het vermoeden bestaat dat na infectie nagenoeg alle varkens drager worden, maar in hoeverre deze dragers weer virus uitscheiden is niet bekend.

Schade

Indien de ziekte op een bedrijf uitbreekt zal de schade bestaan uit:

- tegenvallende technische resultaten;
- het niet kunnen verkopen van gespeende biggen en vleesvarkens.

Diagnose Ziekte van Aujeszky

De diagnose van de Ziekte van Aujeszky wordt gesteld door middel van het aantonen van het virus of van afweerstoffen tegen het virus.

Risicofactoren Ziekte van Aujeszky

De besmetting kan worden overgebracht via besmette varkens, via "besmette" transportmiddelen, materialen, instrumenten, kleding en via de lucht.

Besmette dieren

Alleen besmette varkens (inclusief wilde zwijnen) kunnen het virus overbrengen. Andere diersoorten die zich met het virus hebben besmet, scheiden het virus niet uit. Een genezen varken kan jarenlang drager van het virus blijven, in bepaalde zenuwcellen. In hoeverre en onder welke omstandigheden het virus opnieuw actief kan worden, is niet bekend.

Aanpak Ziekte van Aujeszky

Tegen de Ziekte van Aujeszky bestaan geen medicijnen. De aanpak van de ziekte richt zich dan ook op het voorkomen van de besmetting. Wereldwijd is de Ziekte van Aujeszky een zeer belangrijke varkensziekte. De ziekte veroorzaakt ernstige problemen. In de EU zijn verschillende lidstaten vrij en hebben alle niet-vrije landen een bestrijdingsprogramma. Het verschil in statussen levert binnen Europa handelsbelemmeringen op. Vanwege de ernst van de ziekte en de handelsbelemmeringen heeft Nederland sedert 1993 een bestrijdingsprogramma.

Meldplicht van de PVE

De Ziekte van Aujeszky is meldingsplichtig op basis van de Gezondheids- en Welzijnswet voor Dieren (GWWD). Deze meldingsplicht geldt in geval van klinische verschijnselen voor de varkenshouder en de dierenarts. De melding dient te geschieden bij de meldkamer van LNV (045 5354232).

De meldingen worden doorgegeven aan de Productschappen Vee, Vlees en Eieren (PVE), waarna verdere actie wordt ondernomen. Bevindingen vanuit bloedonderzoek, secties, vanuit het buitenland en constatering van de Ziekte van Aujeszky onder wilde zwijnen, worden rechtstreeks gemeld aan de PVE.

Wanneer de PVE in kennis worden gesteld van een (mogelijke) uitbraak, dan wordt met de bestrijding gestart, conform de afspraken vastgelegd in het Beleidsdraaiboek Bestrijding Ziekte van Aujeszky.

Vanaf 1 januari 2002 heeft ons land de artikel 9 status. De hoogste status is de artikel 10-status. Vanaf 1 januari 2007 is de status veranderd in de artikel 9 status met een vaccinatieverbod. Door het vaccinatieverbod is het risico op een Aujeszky uitbraak vergroot. De bestrijding van de ziekte is wettelijk geregeld door middel van een PVE-verordening en de daarbij behorende besluiten. Een eventuele uitbraak moet zodoende geheel door de sector worden gedragen. De overheid neemt dus niet, zoals bij varkenspest, MKZ en SVD, de risico's van een uitbraak voor haar rekening. Wel heeft het ministerie van LNV de eindverantwoordelijkheid van de bestrijding van de ziekte van Aujeszky richting de Europese commissie. Onder bepaalde voorwaarden is het mogelijk om biggen naar een artikel 10-gebied en opfokvarkens naar een artikel 9- of 10-gebied te exporteren.

Bij de bestrijding van een uitbraak wordt ruimen van dieren of bedrijven (het doden en vernietigen van varkens) niet als bestrijdingsmaatregel toegepast. Door middel van isoleren en vaccineren wordt getracht de uitbraak onder controle te krijgen. Daarna worden de Ziekte van Aujeszky-positieve varkens (vervroegd) geslacht. Rondom het bedrijf wordt een vaccinatiegebied ingesteld met een straal van 10 km. Zolang het vaccinatiegebied is ingesteld is er een verbod op verplaatsingen van varkens van varkensbedrijven van buiten het gebied naar varkensbedrijven binnen het gebied en andersom.